

Maantieteelliset seurat ja yhdistykset – Geografiska sällskap och föreningar

Suomen Maantieteellinen Seura — Geografiska Sällskapet i Finland

Toimintakertomus vuodelta 1981

Vuosi 1981 oli Suomen Maantieteellisen Seuran 93. toimintavuosi. Vuoden aikana Seura on jatkanut omaksumiensa tarkoituserien hyväksi työskentelyä. Keskeisessä asemassa ovat olleet Seuran harjoittama julkaisu-toiminta sekä koti- ja ulkomaisten maantieteellisten suhteiden ylläpito. Seura on järjestänyt mm. maantieteilijäpäivät ja maisemasymposiumin sekä aloittanut yhteistyössä IGU:n Suomen kansalliskomitean kanssa valmistelut seuraavaa kansainvälistä maantieteellistä kongressia varten. Seura on jäsenistönsä kautta ollut edelleen aktiivisesti mukana Suomen Kartaston laadinnassa. Lisäksi Seura on IGU:n kansalliskomitean ehdotuksen mukaisesti kartoittanut olemassa olevia suunnitelmia maantieteen jatko-, täydennys- ja työllisyyskoulutusta sekä tutkimusyhteistyötä varten valmistellen myös ehdotuksen yhteistyön puitteiksi. Seura on myös ryhtynyt toimenpiteisiin maantieteen tutkimuspoliittisen ohjelman tarkistamiseksi. Seuran taloudellinen tila on pysynyt toimintavuoden aikana vakaana.

Seuran johto

Hallitus vuonna 1981

Prof. Juhani Hult, puheenjohtaja
Apul.prof. Paul Fogelberg, varapuheenjohtaja
FT Olavi Heikkinen, sihteeri 1. 1.—31. 3. 1981
FL Matti Tikkanen, sihteeri 1. 4. 1981—
Apul.prof. Erkki Jauhiainen, rahastonhoitaja
Prof. Toive Aartolahti
Prof. Kauko Hahtola
Prof. Lauri Hautamäki
Prof. Stig Jaatinen
Prof. Arvo Naukkarinen
Prof. Kalevi Rikkinen
Prof. Jaakko Saviranta
Apul.prof. Matti Seppälä
FT Terttu Vartiainen
FM Leena Liikanen on toiminut Seuran no-taarina.

Työjäsenten vaalikokouksessa 14. 12. 1981 valittiin Seuralle vuoden 1982 hallitus. Uuden

hallituksen puheenjohtajaksi valittiin apul. prof. Paul Fogelberg, jonka vapaaksi jättämälle varapuheenjohtajan paikalle valittiin prof. Jaakko Saviranta. Savirannan vapaaksi jättämälle paikalle valittiin puolestaan prof. Juhani Hult. Muilta osin uuden hallituksen kokoonpano pysyi samana kuin toimintavuotena.

Jäsenet

Seuran jäsenmäärä oli toimintavuoden päättyessä 1363, missä on kasvua edellisvuodesta 55. Seuran seitsemästä kunniajäsenestä oli neljä kotimaista ja kolme ulkomaista. Kirjeenvaihtajajäseniä oli 47, työjäseniä 205, vakinaisia jäseniä 236 ja vuosijäseniä 868.

Seuran uusiksi kirjeenvaihtajajäseniksi kutsuttiin seuraavat kolme henkilöä: prof. Michel Cabouret Ranskasta, Dr. Juraj Činčura Tsekkoslovakiasta ja prof. Kenneth J. Gregory Englannista. Uusiksi työjäseniksi valittiin KTL Jarmo Eronen, FL Jorma Keskitalo, FL Ritva Kivikkokangas-Sandgren, FT Osmo Kontturi, FL Seppo Luoma-aho, FL Matti Luostarinen, FL Raisa-Liisa Moilanen, FL Anssi Paasi, FL Hannele Rikkinen, FT Guy Söderman, FL Ossi Tuomi ja FL Perttu Vartiainen.

Vuoden 1981 aikana Seuran jäsenistön keskuudesta poistuivat kuoleman kautta Seuran kunniajäsen ja hallituksen pitkäaikainen jäsen prof. Väinö Auer sekä Seuran ulkomainen kunniajäsen prof. Niels Nielsen. Seura kunioittaa heidän muistoaan.

Kokoukset

Vuosikokous pidettiin 17. 2. Tieteellisten seurain talossa. Vuoden 1980 puheenjohtaja prof. Aarne Nyyssönen, joka edellisessä vuosikokouksessa oli estynyt pitämästä vuosikokoukseen sääntömääräisesti kuuluvaa puheenjohtajan esitelmää, esitelmöi nyt aiheesta »Amazonian metsätalous». Kokoukseen osallistui 31 Seuran jäsentä.

Työjäsenten vaalikokous pidettiin 14. 12. Tilastokeskuksen koulutuskeskuksessa. Ko-

koukseen osallistui 19 työjäsentä. Virallisten kokousasioiden jälkeen yliaktuaari Olli Janhunen esitteli kokouksen osanottajille Tilastokeskuksen Aluetietokanta-järjestelmää. Järjestelmän toimintaa testattiin lopuksi tietokonepäätteen äärellä, missä asiasta syntyi myös vilkasta keskustelua.

Maantieteilijäpäivät. Suomen XVI maantieteilijäpäivät pidettiin 1.—3. 6. Turussa. Osanottajamäärä oli 106. Päivien teemana oli »Lounaisen Suomen aluemaantiede» ja pääpaino viime vuosien tavasta poiketen retkeilyllä. Toteutukseltaan uudentyypiset päivät avasi paikallisten järjestäjien puolesta prof. Pentti Yli-Jokipii. Apulaiskaupunginjohtaja Pentti Lahden esittämän Turun kaupungin tervehdyksen jälkeen oli vuorossa neljä esitelmää, joissa prof. Oiva Tuominen, akateemikko Olavi Granö, prof. Jaakko Saviranta ja seutukaavajohtaja Raimo Narjus antoivat aluemaantieteellisen yleiskuvan Lounaisesta Suomesta ja sen keskuksesta, Turusta. Esitelmät loivat samalla pohjan tuleville retkille. Avauspäivän iltaa vietettiin viihtyisästi Turun linnan Juhana-herttuan juhlerokissa. Seuraavien kahden antoisan retkipäivän aikana osanottajat saivat sitten tutustua Varsinais-Suomen kahden pääalueen, saariston ja sisämaan erityispiirteisiin ja -olosuhteisiin. Saaristoretken vetäjinä toimivat prof. Jaakko Saviranta ja FL Juhani Vainio, sisämaaretkeilyä vetivät puolestaan apul.prof. Hannu Mansikkaniemi ja apul.prof. Mauno Mielonen. Seura kiittää Turun maantieteilijöitä hyvin onnistuneiden päivien järjestämisestä.

Maisemasymposiumi. Joensuun korkeakoulun kenttätutkimusasemalla Mekrijärvellä järjestettiin 7.—9. 10. symposiumi aiheesta »Muuttuva suomalainen maisema». Symposiumiin osallistui yhteensä 28 eri alojen edustajaa. Symposiumin avauksen suoritti Suomen Maantieteellisen Seuran puheenjohtaja prof. Juhani Hult. Rehtori Pentti Mälkösen esittämän Joensuun korkeakoulun tervehdyksen jälkeen seuranneissa esitelmissä suomalaista maisemaa ja sen muutoksia valotettiin monesta eri näkökulmasta. Esitelmöitsijöinä symposiumissa olivat akateemikot Olavi Granö ja Ilmari Hustich, professorit Toive Aartolahti, Stig Jaatinen, Reino Kalliola, Peitsa Mikola ja Kalevi Rikkinen sekä apul.prof. Erkki Jauhiainen, MMK Leena Iisakkila ja FL Allan Tiitta. Lisäksi yhteenvetokeskustelussa käytettiin kuusi valmisteltua puheenvuoroa. Onnistuneen symposiumin päätti

Enon, Kolin ja Polvijärven kautta Joensuuhun suuntautunut, huolella valmisteltu retkeily, josta päävastuun kantoi FT Heikki Vesajoki. Seura kiittää joensuulaisia maantieteilijöitä järjestelyistä.

Julkaisutoiminta

Fennia-sarjan toimittajana jatkoi toimintavuotena edelleen apul.prof. Paul Fogelberg avustajanaan FL Ulla Elo. Vuoden aikana valmistui kaksi mittavaa Fennian nidettä. Niistä ensimmäinen (Fennia 159: 1) oli akateemikko Ilmari Hustichille, hänen 70-vuotispäivänsä kunniaksi, omistettu erikoisnide, joka sisälsi kaikkiaan 29 artikkelia ja 252 sivua. Kyseisen juhlaniteen toimituskuntaan kuuluivat apul.prof. Paul Fogelberg, prof. Stig Jaatinen, prof. Olof Lindberg ja prof. Kalevi Rikkinen. Fennian toinen nide sisälsi viisi tutkimusta ja 228 sivua. Koko vuoden Fennian sivumääräksi tuli näin 480, mikä on yli kolme kertaa enemmän kuin esim. edellisenä vuotena. Fennian niteessä n:o 159: 2 julkaistiin seuraavat tutkimukset:

Matti Tikkanen: Georelief, its origin and development in the coastal area between Pori and Uusikaupunki, south-western Finland, ss. 253—333.

Leo Koutaniemi & Andrej Rachocki: Palaeohydrological aspects in relation to the development of the landscape in the middle course of the Radunia basin, ss. 335—342.

Peter Adams & Terry Prowse: Evolution and magnitude of spatial patterns in the winter cover of temperate lakes, ss. 343—359.

Markku Tykkyläinen: Accessibility in the provinces of Finland, ss. 361—396.

Kyösti Laaksonen: Factors affecting the floor area in the town of Riihimäki, southern Finland (in. 1980), ss. 397—480.

Aikakauslehti *Terran* vastaavana toimittajana on jatkanut apul.prof. Erkki Jauhiainen. Toimitussihteerin tehtäviä hoiti FL Lassi Karivalo kesäkuun loppuun saakka ja heinäkuun alusta alkaen FL Allan Tiitta. Terran toimitusneuvostoon ovat kuuluneet apul.prof. Paul Fogelberg, FT Olavi Heikkinen, prof. Juhani Hult ja apul.prof. Kai-Veikko Vuoristo. Toimintavuotena 1981 ilmestyi neljä Terran numeroa, joiden sisältö koostui pääasiassa artikkeleista, katsauksista ja keskusteluisista. Vuoden neljäs numero oli ilmastoa käsittelevä teemanumero. Terran numeroiden yhteinen sivumäärä oli 226.

Suomen Kartasto. Suomen Kartaston tieteellinen toimituskunta on jatkanut entisessä kokoonpanossaan puheenjohtajanaan prof. Stig Jaatinen. FM Jussi Keinänen on toiminut edelleen päätoimittajana ja varsinaisina toimittajina ovat jatkaneet FK Pentti Alalammi, FK Erkki Helin ja FK Risto Talman. Kartastolla on kuusi tutkimussopimusta maan eri yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa, ja niissä työskentelee 11 vastuullista tutkijaa, neljä täysiaikaista ja seitsemän osaaikaista tutkimusavustajaa. Toimintavuoden aikana ovat valmistuneet vihkot »Maatalouden rinnakkaiselinkeinot ja kalatalous» sekä »Väestö». Seuraavina ovat valmistumisvuorossa vihkot »Suomen kartoitus», »Maatalous» ja »Teollisuus».

Vaihtotoiminta

Seuran kirjastonhoitajana on toiminut prof. Kalevi Rikkinen. Vuoden aikana on solmittu viisi uutta vaihtoyhteyttä. Täten Seuralla on toimintavuoden lopussa kaikkiaan 465 ulkomaista vaihtopistettä.

Talous

Seuran taloudellinen tila on pysynyt kunnossa koko toimintavuoden ajan. Valtiolta saadun tuen turvin on mm. julkaisutoimintaa voitu jatkaa ilman rahoituksellisia häiriöitä. Fennian juhlanumeron (159: 1) julkaisemiseen hankittiin myös lisärahoitusta tarjoamalla kirjan tilaajille mahdollisuutta saada lisämaksusta nimensä niteen tabula gratulatoriaan. Niin ikään Seura on saanut valtiolta taloudellista tukea Suomen XVI maantieteilijäpäivien sekä Mekrijärven maisemasymposiumin järjestelyitä varten.

Seuran tilintarkastajina ovat toimineet KTM Tytti Oukari-Hannonen ja dosentti Ritva Ruotsalo-Aario. Varatilintarkastajina ovat olleet prof. Erkki Hirvonen ja KTM Heikki Heinimäki.

Edustukset

Seuralla on ollut edustus toimintavuoden aikana mm. seuraavissa yhteyksissä:

- Tieteellisten seurain valtuuskunnassa ja sen työvaliokunnassa sekä uudenmuotoisen valtuuskunnan käynnistämistä varten asetetussa toimikunnassa, prof. Kalevi Rikkinen

- Suomen XVI maantieteilijäpäivillä Turussa 1.—3. 6., FL Allan Tiitta (Terran edustaja)
- Royal Geographical Societyn kokouksessa sekä British Geomorphological Working Groupin 21-vuotisjuhlakokouksessa, apul.prof. Matti Seppälä
- Akateemikko Ilmari Hustichin 70-vuotisjuhlakirjan luovutustilaisuudessa, apul. prof. Paul Fogelberg ja FL Matti Tikkanen
- Professori Uuno Varjon 60-vuotisjuhlassa, apul.prof. Paul Fogelberg
- Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran 150-vuotisjuhlassa, prof. Toive Aartolahti ja prof. Juhani Hult
- Suomalaisen kirjallisuuden edistämisvarojen valtuuskunnassa, prof. Toive Aartolahti
- IGU:n Suomen kansalliskomiteassa, FL Matti Tikkanen
- Suomen Kartaston tieteellisessä toimituskunnassa, prof. Stig Jaatinen
- Professori Leo Aarion 75-vuotispäivillä, prof. Toive Aartolahti ja FL Matti Tikkanen
- Nordensköld-valtuuskunnassa, prof. Kalevi Rikkinen

Loppukatsaus

Seuran toimintavuosi 1981 on ollut varsin tuloksekas. Erityisesti keskeisessä asemassa olevaa julkaisutoimintaa on voitu tasapainoisen taloudellisen tilan ansiosta hoitaa toivotulla tavalla. Myös Seuran muu toiminta on ollut vireää. Toimintavuoden aikana Seura on mm. työskennellyt koulutus- ja tutkimusyhteistyön edistämiseksi sekä maantieteen tutkimuspoliittisen ohjelman tarkistamiseksi. Toiminnan Helsinki-keskeisyyttä on pyritty vähentämään järjestämällä päiviä, symposiumeja sekä hallituksen kokouksia pääkaupungin ulkopuolella. Valtaosa Seuran tehtäväkentästä on ollut hallituksen ja sen asettamien toimikuntien ja työryhmien piirissä tapahtuvaa. Rungas osanotto niin maantieteilijäpäivillä kuin maisemasymposiumissakin sekä Seuran jäsenmäärän kasvu osoittavat jatkuvaa kiinnostusta Seuraa ja sen toimintaa kohtaan. Seura kiittää kaikkia Seuran ja sen tarkoitusprien hyväksi toimineita henkilöitä työpanoksestaan vuoden 1981 aikana.

MATTI TIKKANEN